

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de done ori pre septemana: Dumineca si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiul prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 94 ANULU XXI.

Sabiu, in 22 Novembre (4 Dec.) 1873.

tru celelalte parti ale Transilvaniei pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Insetatele se platescu pentru intai'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Festivitatea iubileului.

S a b i i u 2 Dec. (20 Nov.) 1873.

Marti, diu'a iubileului dela snirea Maj. Sele Imperatului si Regelui Franciscu Iosifu I. pre tronu, a fostu si in Sabiu o di de serbat'ia. Inca in diu'a premergatori'a, Luni, a iluminatu tinerimea romana pedagogica-teologica seminariulu gr. or. Din partea militaria s'a inceputu festivitatea cu o retragere mare cu musica, Marti dimineti'a, in facultulu dilei, afara din cetate, artileri'a din locu a datu 101 salve de tunuri, in cetate pre stradele principali a fostu music'a militaria si mai tardiu servitiu d'ieescu in tote bisericele.

In biserica gr. or. din cetate s'a celebratu s. liturgia sub pontificarea Pre on. ases. cons. Petru B a d i l a, ca celu mai betranu ases. consistoriale. Dupe amedi a fostu unu banchetu de oficeri cu ocaziunea carni la toastulu pentru Majest. ierasi s'a datu salve de tunuri. Militi'a serbeza doue dile si gregarimea primisce lefa dupla.

Sabiu 21 Novembre.

La observarea nostra facuta telegramulu dlu Axentie S e v e r u, „G a z e t ' a Transilvaniei“ dice intre alte, ca desaprobeza oraculoasele nostre imputari si ni face intrebarea, ca altfelu com si prin cine se potu representá mai cu solemnitate devotamentele si felicitările omagiale ale unei natiuni, care n'are corpu reprezentativu? O persóna bisericesca? si asiá mai departe pre calea retacita pre carea a pornitu din cauza ca n'a cetitu cu atentione cele scrise de noi, si din cauza ca observările apoi s'au facutu, avendu inainte p r e j u d e t i e l e a s u p r ' a n ó s t r a, nu inse cele dise de noi.

Noi sustienemu observarea nostra la telegramulu dlu Axentie, nu pentru ca amu mai puté indreptá ce-va, ci cá pre venitoriu la asemenea ocaziuni sa nu ne mai espunemu si risulu altoru ómeni.

Se publicase dejá ca unde si cându se primescu deputatiunile de felicitare. Pentru noi cari ne tienemu acum de tierile coronei ungueresci erá diu'a de 28 si 29 Novembre destinata de a duce felicitari, si toti ómenii seriosi s'a trezitu mai inainte, si au pregatitu adrese si deputatiuni pre dilele de mai susu. Acum vine dlu Axentie cu telegram'a in 27 si convóca adunare pre 30, va se dica dupa espirarea terminulu pentru felicitari. Nu eramu in totu dreptulu sa dicemu: „Pre tardiu!“?

Dara sa admitemu, ceea ce dealmintrea nu se póte admite, ca sa puteau aduna barbati inteligintiei nostre nationale spre a delibera o adresa de felicitare. Vine intrebarea, ca a fostu cine-va pregatitu de a veni baremu cu unu proiectu de adresa in adunare, care sa se póta luá numai decátu in desbatere? Despre acest'a nici vorba n'a fostu nicairi si suntemu siguri ca de proiectu nici vorba n'a potutu fi. Apoi din vre-o câte-va acte facute cu grab'a, séu la dictamenulu momentulu, scimu cátu de neispravite esira acele, si asiá si acum, noua, de o adresa improvisata ni erá téma, pentru ca numai laude si folóse nationali nu puteamu secerá dupa dens'a.

Care románu cu mintea la locu, se intielege, va dice ca situatiunea politica de astadi nu e asiá de seriósa, de critica amu puté dice, incátu o adresa chiaru sa fia in prim'a linia unu actu, in care sa se oglindeze tota situatiunea nostra nationale politica in statu? Intrebámu pre ori si cine, ca asiá ce-va se face pána bati in pálmii, séu se scutura din maneca?

De aceea, noi dupa ce ne-amu espresu indignatiunea asupr'a acelu „conducetori“, cari cându nu trebuie vorbescu, iera acum tacu cá mormintele, amu disu, ca si dlu Axentie s'a trezitu pré tardiu,

va se dica, a asteptatu pré indelungu vocea conducetorilor. Si nu este asiá?

Cumca cu ocaziunea acest'a ne representéza pre noi románii clerolu séu biserica singura, dara nu o persóna bisericesca, este fapta si sa ne para bine ca avemu baremu o biserica a nóstra, a románilor, unde totusi ne mai potemu adumbri, cáci altcum amu fi stersi cu totulu din cartea celor vii.

Ne plângemu si ne aruncati d-vóstra dela Gazeta, ca noi nu avemu reprezentantie nationali politice. Cine e de vina? De siguru ca iera numai ongurii si póte si sasii, cáoi noi románii suntemu numai sufletu de angéri.

Dara sciti ca noi amu avutu unu comitetu nationalu, alesu de congresele nostre nationale politice? Ce bine erá cându acea institutiune se conservá, cându ea de noi pentru noi se spriginea, cá sa ne fia acea ce ne-a fostu pána cându románii erau respectati susu la tronu si josu de natiunile conlocut'ie. Dara fiindu ca presiedintii erau persóne cu o pusetiune, din carea sciindu-se folosi de ea putéu impune in folosulu natiunei románe, a-ti isbitu atát'a in elu, ba a-ti isbitu a pune si pre unu presiedinte sa isbesca intr'ensulu, dicendu ca cu inarticularia natiunei rom. de a patri natiune in diet'a din Sabiu nu ne mai trebuie comitetu nationalu, — pána l'ati derimatu. V'ati facutu d-vóstra unulu in adunarea dela Mercuria fára de Archierei, si cátu ati avutu coragiulu alu sustioné? O harhia dela comisariulu tieri de atunci, si a fostu de ajunsu cá sa nu mai fia pomenire de densulu.

Si apoi cându mai tardiu s'a veditu ierasi necesitate unu astfelu de comitetu si cându unu venerabile betranu Il. Sea dlu Pavelu D u n c ' a de Sajo, cu mai multi románi de inima, a vrutu sa redobandimu comitetulu nationalu, cându Escel. Sea repausatulu Metropolitu A n d r e i u se declarase, ca pre lángá tote ca starea senatáției sele lu impedece, in interesulu causei nationale este aplecatu a se pune in fruntea natiunei si a redesteptá si pre comitetulu nostru impreuna cu coleg'a seu Escel. Sea Metr. I. V a n c e a, a-ti mesteingitu atát'a, pána cându din tota intreprinderea au remasu nimic'a. Si noi suntemu siguri ca metropolitii amendoi, cu tote ca alu nostru erá bolnavu, inse pentru multele sele fapte mari cu destula influintia, — esoperau celu putienu atát'a, cátu sa nu trebuie, cá de câte ori avemu ce-va trebuintia sa ne adunámu pre utilie, espusi tuturoru evenimentelor, sa facemu baremu o adresa.

„La noi e putredu marulu“ a disu Moresianu, adeveratulu románu, poetu si martiru alu romanismulu, la noi cestiunile personali impedece pre cele nationali, la noi suntu multi increditi in sine, cari si atribuie puteri uriasie politice, dara nu sciunici ce va se dica politic'a, la noi voru sa fia toti generali nimenea inse gregaru — si acest'a baremu de amu recunósce-o odata. Atunci amu avé celu putienu sperantia ca ne vomu indreptá.

Epistola deschisa cátra dlu Babesiu si consortii lui din Sabiu.

(Urmare.)

Primulu atletu in acestu bombardamentu „nobilu“ ai fostu dlu Babesiu, cându ai indrasnit in consistoriulu metropolitanu din 9—10 Iuliu 1873 a face propunerea in acestu sensu: consistoriulu metrop. se decida: „ca luandu-se notiie despre actele de mai inainte, cu indignatiune au veditu in acelu consistoriu ilegalitáțile ce s'au comis sub presiedintia lui Siagun'a, si pentru a se ingradi de ori ce respunsabilitate (?) nu póte escusá acelea ilegalitáti fára numai cu morbulu celu indelungatu alu lui Siagun'a, ce iau slabitu poterile, si cu neglijintia din partea barbatiloru din giurulu lui“, ceea ce — totusi nu ti-o au pututu primi nici prietenii d-tale. Avendu onóre a fi secretariu acelu con-

sistoriu, te-amu auditu, (vedi si „Tel. Rom.“ din 26/8 1873 diu'a congresulu electoralu, in foisiora).

Si ce motive ai aretatu (baremu pre fatia) pentru acea propunere?

Cele mai ponderóse au fostu: ca in consistoriele metropolitane din 1871 si 1872 s'aru fi adusu sentintie nedrepte asupr'a unui preotu din Ungari'a resp. s'aru fi violatu drepturi de particulari, cum dice si corespondintele d-tale din Transilvani'a.

Pána cându nu ve-ti aduce motive juridice, nu ve va crede nimenea.

Dara déca vre-unu particulariu s'au simtitu neindreptatitu cu vre-o sentintia (nici unu tribunalu din lume nu va fi infalibilu) apoi lege avemu, dupa carea pre cale ordinaria i sta in voia de a se servi de multe remedii de dreptu, spre reinnoirea procesulu, cari principii tocmai Siagun'a le-au depusu in Comp. seu de dreptulu canonicu §. 481. Deci d-v. mai bine a-ti fi facutu, déca pre atari pretensivi neindreptatiti ia-ti fi indrumatu la calea legi, déca v'ati facutu advocatii loru, decátu sa strigati surd'a prin jurnale, ca s'au „violatu drepturi de ale particulariloru etc.“

Altu motivu l'ai mai adusu, ca in consistoriulu metrop. din 1872 Siagun'a nu v'au chiepmatu pre membrii cei ce resiedeati in Pest'a si alte departate locuri. Nu sciú déca v'au chiepmatu séu nu. Póte ca ve-ti fi fostu la Bucuresci pre atunci, trecendu pre dinaintea usiei lui Siagun'a, fára sa-lu aflati demnu de o „buna dimineti'a“.

Dara atát'a sciú ca cu actele acelu consistorie se póte dovedi, ca unii dni chiepmati inca din 1871 si-au escusatu nepotintia de a veni din caus'a speselor, cari nu aveau de unde le platí.

Siagun'a deci au cunoscutu serocia nostra si lipsele cele mari ale bisericei. Din tacese incurse pentru deliberate la consistoriulu metropolitanu, Siagun'a au pusu basa unu fundisioru, ce erá sa creasca, si cu ori-ce greutate totusi au midilocitu, cá baremu odata in anu sa se adone consistoriulu metrop. cu barbati, ce nu ceru plata, si a se decide acolo causele cu ajutorulu lui Ddiu si dupa lege. Cáci déca aru fi asteptatu dupa d-v. cari cereati plata, nici in alu doilea anu nu s'aru mai fi potutu stringe consistoriulu metrop. si causele jaceau balta spre daun'a particulariloru.

Ei! séu ce isprava a-ti facutu d-v. dupa mórtia lui Siagun'a? Eata ce!

In prim'a siedintia ordinaria v'ati facutu diurne de câte 4 fl. v. a. de siedintia din tacese deliberatelor — prin cari Siagun'a a pusu bas'a unu fondu pre viitoriu. — Si acelea tacse (dela vre-o 15—16 procese) de siguru nu voru ajunge si apoi ce ve-ti face? —

Siagun'a crutiá denariulu la inceputu, cá sa avemu fondu in viitoriu. Siagun'a pentru crutiare chiaru si la consistoriulu archidiecesanu (ce mai are fonduri in administratiune), unde suntu de 100 ori mai multe afaceri, au impreunatu d. e. postulu de fiscalu si defensoru intr'un'a, cu o sarcina destulu de mare. Iera d-v. in consistoriulu metropolitanu a-ti impartitu aceste posturi la doue persóne. Ei, de unde ve ve-ti platí diurnele de susu? Óre nu dóra si din cele 50 mii, asecurate de Siagun'a pre casulu mortiei pentru doue infiantie episcopii, cari bani i cereti dela consistoriulu archidiecesanu acum, fára sa aveti oassa, burou si nici dreptu Stat. org. §. 168, cáci acelea nu suntu fondurile metropoliei „c á a t a r i“.

Dupa ce a-ti caditu cu primele atacuri contra lui Siagun'a, v'ati acatiatu de „Telegrafulu Romanu“ si l'ati sbiciuitu cá pre o treantia, pentru ca s'au cutediatu a scrie ce-va despre alegerea noulu Metropolitu. Si nu ve vedeti acum peccatele d-v., cari astadi fatia de alegerea Episcopulu la Aradu scrieti si recomandati candidati pre intrecute

253

in „Albina“ si inca prin ce mijloace certandu-ve cu „Lumina“?

Dupa alegerea noului Metropolitu, carele au aflatu pre consistoriulu de sub Siagun'a langa scaunulu seu, a-ti cercatu a stingheri pre acei consistorialisti dela resiedintia, luandu unii de ai d-v. chiaru si rolulu de servitoriu, si apoi a informá pre acelu bunu parinte in contra consistorialistiloru pâna a-ti produsu acelu intermediu, cu secretariulu, ignorandu denumirea lui Candrea si lasandu seminariulu fâra profesorulu.

A-ti tabaritu asupr'a ómeniloru lui Siagun'a, nu numai in jurnale — ut figura docet — dara v'ati silitu a-i aduce pre acesti'a in prepusuri de hoti si furi, pre la deputatii congresului, prin publicu si pâna la urechile ómeniloru din tribunallu regiu, pentru ca aru fi peritu din remasiti'a lui Siagun'a lucruri pretioase, asiá o cruce de mare pretiu, o tabachiera scumpa si altele; pâna cându acelu prepusu s'au pututu delaturá prin inventariulu compusu in 1872 de insusi Siagun'a despre tota averea sea, in carele nu se pomenea de acelea obiecte, prin urmare nici le-au posesu Siagun'a de atunci încóce.

Spuneti acum dloru, óre cine „umbla cu minciuni si flécuri“?

Ei, dara vedeti! Siagun'a au sciutu ce au sa astepte fidelii sei, dupa mórtea sea, si le-au si spusu, asiá precum au facutu Christosu apostoliloru sei. De aceea cu mare intielepciune au ingrigitu de toti, inca in viétu'a sea, cá sa fia operati si cei drepti ai lui.

Destulu dloru pâna aici, cáci altmintrea s'aru umplea foliante de „pecate“ cari aru cadé pre spatele d-v.!

Scótetu numai din tote acestea adeveruri morala, si se vedemu apoi cine se voru pitulá in tote unghirile, cá fariseii?

Ce au lucratu ómenii lui Siagun'a si ai consistoriului, dovedésca archivulu acestuia. Veniti si-lu vedeti, cáci nimenea nici secretariulu nu ve va ascunde ce-va, pentru ca nu ne sfimu de faptele si numele nóstre.

Dara vedeti dloru, ca nici pre noulu Metropolitu nu-lu crutiati, cându i presupune dlu corespondinte din Trani'a ca in prim'a siedintia a senatului consistor. bisericescu, sub presiedinti'a lui, s'aru fi comis ilegalitati, si ca nu va fi cu greu a-lu informá si seduce noi, si cu secretariulu, cá pre unu omu necunoscutu cu trebile.

Primiti de respunsu la acést'a acestu adeveru: „cine nu au crutiatu pre Siagun'a nu va crutiá nici pre Ivacicovicu“, cáci nu sunteti dedati a cunoáce si respectá autoritatea si védi'a bisericeii, ci vedeti in fiesce cine numai slabiciuni cá ale vóstre.

Cu acestea suntemu deocamdata quitt. —

Incheiu inse cu acelu sfatu bunu si amicabilu: Nu mai sfasiati pre barbatii natiunei in partide inimice, nu mai nelinisciti publiculu, incordati-ve poterile spre cele bune, cu noi dimpreuna, cáci biseric'a si natiunea are lipsa de ajutoriu, are lipsa de intielegere!

Sabiuu, in 10/22 Novembre 1873.

Dr. Ioanu Borci'a,
advocatu si fiscalu consistorialu.

Acést'a epistola me determinasemu a o tramite la onor. redactiune a „Albinei“ unde au aparutu articululu celu plinu de veninu asupr'a ómeniloru intru fericire repausatului Siagun'a. Inse sciindu din esperinti'a propria si a altor'a, cum maltrateza dlu redactoru alu „Albinei“, articulii cari nu-i placu, mi-ama schimbatu propusul si precum vede on. publicu amu cerutu ospitalitatea colóneloru jurnalului „Telegrafului Romanu.“ Idem.

Diet'a Ungariei.
(Urmare)

Colomanu Tisza se radica, pre tote fetiele se aréta asceptarea cea mai incordata. Oratorele dice ca scopulu cuventárei sele e, a precisa punctulu seu de vedere fatia de ante-vorbitoru.

Nimenea nu si-a manifestatu scopulu ridiculu de a gratulá nefericiteloru neintielegeri si templári dela 1848 pâna la 1867. Déca se gratuléza regelui la aceea, ca siede pre tronu de 25 ani, acést'a siguru nu insémna, ca i se gratuléza la evenimentele neplacute ale domniei sele, ci la cele placute. (Aplausu). Nu suntemu noi dóra voiosi si fericiti, ca ne au tienutu providenti'a pre barbatulu, care e regele nostru coronatu, pâna astadi? (Aplausu viu). Eu o tienu de o fericire si nu potu concede

nimeni sa se indoiésca despre sentimintele mele constitutionali pentru acést'a. (Aplausu freneticu.)

Intorcendu-se cátra Simony, observa oratorele, ca delegarea unei deputatiuni pentru gratulatiune la tota templarea nu va sa dica ca e totu un'a, cine siede pre tronulu Ungariei. Ori-ce s'a templatu intre 1848 si 1867, Franciscu Iosifu e fostu dela inceputu dupa dreptu regele ereditariu si dela 1867 densulu e si regele incoronatu. Oratorii din stâng'a extrema au accentuatu de repetite ori, ca propunerea dupa cum se prevedea se va respinge cu o mare majoritate. Ce a voitu ea propriaminte? A aréta, cum ei pronuncie lucrurile cele mai cutesate fâra temere? La tota templarea nu li se va strimbá nici unu firu de peru. Dara e unu lucru illoialu din partea densiloru, cându credu ca majoritatea prevalenta a casei jertfésce constitutione. (Aplausu viu.) Eu intielegu patriotismulu altmintrenea. (Aplausu freneticu.)

Eu audiu sunandu ce-va despre nisuintia dupa favoruri. Eu nu sciú sa amu o atare insusire, dara atátu sciú, ca acei domni starnescu si veneza cu totulu altu ce-va, la acést'a venatóre cu nu-i potu accompaniá. (Ilaritate mare). Se cauta o crima in participarea la deputatiunea propusa pentru gratulatiune. Eu cunoscu deputati pentru gratulatiune, pre cari nu voiescu sa-i numescu. (Strigári: Csanady, Csanady!) séu dóra — intorcendu-se cu intrebarrea cátra Csanady — sa-i numescu pre acesti gratulanti? (O lunga ilaritate.) Eu adeca cunoscu domni din mediloculu acelor'a, cari adi facu din participarea la deputatiunea de gratulatiune o crima, cari inse au participatu cu vialitate la deputatiuni de gratulatiune de-si pre tempulu acelu manifestulu din 1848 erá dejá emanatu, dara coronarea din 1867 inca nu urmase. (Aplausu freneticu si ilaritate viva). Ce privesce pre deputatulu Mileticiu si espressionea despre fostii conjurati, e frumosu dela densulu ca e gat'a pentru gratulare. Déca considerámu inse, ca Ungari'a esiste astadi in integritatea sea sub regele incoronatu si Voivodin'a stimatului deputatu e unu visu reu disparutu atunci intr'adeveru ca potemu gratulá mai voiosi decátu elu. (Aplausu freneticu.) De altmintrenea sa considere domnulu Mileticiu, ca unde se afla si sa nu arunce astfelu cu conjuratiu. (Aprobare generale.) Oratorele se alatura gratulatiunei regelui constitutionalu cu atátu mai tare, cu cátu incoronarea e unu actu sublimu alu celei mai sincére impacári si cu cátu regele a restituitu constitutione. (Eljen freneticu.)

Déca odata s'au facutu pace atunci acést'a trebue sa o tienemu sânta; o procedere illoiala aru insemná ramperea pánei. (Aplausu sgomotosu ce duréza mai multe minute)

Iranyi, Csiky si Madarasz polemiséza contr'a lui Tisza. Celu dintáiu imputa dreptei, ca din partea ei nimenea nu avutu curagiulu a se insinúá la cuventu.

Anton Csengery: Propuneri, cum e si propunerea lui Perczel, nu se obicinuescu a fi obiectu de discussiune in parlamente. (Aplausu freneticu). Drept'a nu sentí lips'a de a mai dice ce-va, dupa ce motiunea lui Perczel au datu espressione sentimenteloru ei in modulu celu mai eclatantu. In stâng'a extrema s'au concesu, ca nu e tacticu si nationalu a improspetá rane vechi. Oratorele a observatu, ca din partea aceea a casei s'au facutu adi provocári repetite la sanctiunea pragmatica.

In aceste dóne impregiurári oratorele privesce dóne semne imbucurátorie pentru viitoriu si e convinsu, ca la jubileulu de 50 ani alu Maj. Sele voru gratulá cu bucuria si cei din stâng'a extrema. (Lunga ilaritate si aplause.)

Dupa acestea urmá votarea nominale si cas'a primesce propunerea lui Perczel cu tote voturile contr'a 22.

Pest'a in 24 Novembre n. Presiedintele Bittó deschide siedintia dupa 4 óre, mai toti deputati santu de fatia si in galeri'a magnatiloru se afla si banulu Croatiei Mazuraniciu.

Dupa cetirea protocolului se face cunoscutu, ca au intratu mai multe petitiuni private. Eduard Horn presenta petiunea dela actionarii holandezi ai drumului feratu osticu cari allându-se in posesiunea a 10.040 actii vedu periclitata sum'a acestoru actiuni de 2.800.000 fl. prin o economia rea in administratiunea drumului. Colom. Széll urcandu-se la tribuna impartasiesce casei raportulu comisiunei centrale asupr'a proiectului pentru imprumutu si totu odata si votulu separatu alu sectuinei II si IV. Raportulu comisiunei centrale recomanda primirea acelu proiectu conformu raportului comisiunei financiali, recomanda primirea propunerei facute

de comisiunea financiale, dupa carea acést'a fu impunerita la revisiunea bugetului pentru erogatiuni pro 1874, pentru cá intregu bugetulu sa se rezolve intrun'a.

Votulu separatu recomanda respingerea proiectului, pentru ca impune Ungariei conditiuni prea dejositórie.

Kerkapolyi provocându-se la regulamentulu casei se róga, cá casulu de fatia fiindu estraordinariu sa se ia in pertractare mane.

Iranyi cere amanarea pâna poimáne.

Col. Tisza, recunósce adeverulu espuneriloru lui Kerkapolyi si doresce, cá astfelu de propuneri sa remána si de aci inainte estraordinarie.

Presiedintele pune objectulu la ordinea dilei de mâne. Csanady cere cá mai întâiu sa se resólva alte cestiuni puse la ordinea dilei si dupa acestea sa vina la pertractare imprumutulu. Cas'a inse promesce enunciatuinea presiedintelui.

Pest'a in 25 Novembre n. (Siedintia casei magnatiloru.) Dupa deschiderea siedintiei prin presiedintele G. de Majlath se autentica protocolulu siedintiei premergatórie.

Dupa aceste vine la pertractare raportulu comisiunei permanente de dreptu asupr'a proiectului de lege privitoru la modificarea legi de complanare croate-slavonice. Comisiunea recomanda primirea nescimbata a proiectului de lege.

Szögyenyi = Marich amintesce, ca cestiunea Croatiei acum vine a dóru'a óra la desbatere. Prim'a data au fostu in 1868 cându s'a datu Croatiei si Slavoniei o carta bianca. Complanaarea din 1868 nu a multiamitu pre tierile sorori Croati'a si Slavoni'a si de aceea s'au tramisu dela dietele ambeloru tieri deputatiuni regnicolarie, cari au decisu aceste modificatiuni in legea de atunci.

Complanarea cea nóua apromite Croatiei si Slavoniei o mai mare autonomia si impune Ungariei sarcini financiali mai mari. Oratorele cu tote acestea recomanda acceptarea proiectului de lege ce stá inainte, pentru ca densulu doresce a multiamí Croati'a si speréza ca ambele popóre prin acést'a legatura streasa voru conlucrá totu-déun'a in concordia. (Aplausu viu.)

Cas'a promesce proiectulu cu unanimitate.

Intre altele anuncie presiedintele ca a sositu o adresa dela ministeriulu de interne in carea se dice, ca pentru festivitata jubilaria a monarchului se va tiené in 2 Decembre unu servitiu ddiescu solemnu in biseric'a din cetate. Cu aceste siedintia se incheia si se autentica protocolulu.

Pest'a in 25 Nov. Presiedintele deschide cas'a reprezentantiloru la 10 óre, se autentica protocolulu siedintiei trecute.

Petiitiunile presentate de Almásy si Fr. Bakcsi se predau comisiunei petitiunarie.

Cas'a dupa ce primesce membrii recomandati de presiedintele in deputatiunea gratulatórie trece la ordinea dilei, la carea stá imprumutulu.

Referentele Col. Széll pledéza pentru primirea proiectului de imprumutu. Nu se demite in detalii, dara atátu e siguru, ca lipsele neamanavere ale statului numai pre calea imprumutului se potu acoperi si altu prospectu de imprumutu pre celu mai de aprópe tempu nu e decátu celu recomandat in proiectu.

Eduard Horn motivandu votulu separatu alu sectuinei II si IV declara, ca nu va cercetá ca cine si ce au causatu starea deplorabile financiale, carea a constrinsu Ungari'a la unu imprumutu esternu, darávine intrebarea: Póte-se primi imprumutulu proiectatu si póte-se mantú prin acést'a creditulu statului? Densulu néga acést'a cu resolutiune. Unu statu care primesce atari conditiuni, se rangéza pentru toto-déun'a la statele asiatiche.

Creditulu Ungariei si adi e posu la intrebare fiindu ca i se punu astfelu de conditiuni cutesate. Starea acést'a trista nu provine dela crisea banale ci dela acea impregiurare speciale, ca budgelulu nostru suferu de unu deficitu permanentu si ca imprumuturile de mai nainte nu se intrebintieza spre scopurile directu specificate. Asiá s'au „fructificatu“ din imprumutulu de premie 4 milliône la drumulu de feru osticu (sensatiune), din imprumutulu dela Gömör 1 1/2 mil. la alte institute necunoscutu. Din acést'a cauza imprumutulu Ungariei au fostu adencu vatematu inaintea de crisea banale.

Déca imprumutámu in modu asiaticu de ce nu observámu esemplulu asiaticu si in privinti'a aceea, ca se primimu imprumote scumpe num-i pre 12—18 luni, pentru alu întórce mai de tempuriu cu mai

estimo pretiu. Obligamentul de a lua bani scumpi in cinci ani e neaudit.

S'a datu bunurile statului, cari au o estensie de $4\frac{1}{2}$ jugere ca hipoteca, din cari numai 500,000 jug. au un pretiu de 100,000,000 fl. Padurile computate nu in pretiul consortiului padurilor confinari, si numai in $\frac{1}{25}$ parte inea dau un pretiu de 200,000,000 fl si tote acestea s'au datu de hipoteca pentru $76\frac{1}{2}$, ba eventualmente pentru $25\frac{1}{2}$ mil. Elu e gat'a a aduce si acestu sacrificiu, dara cu tote aceste calamitatea financiale nu se va delaturá si de ore ce tierra e absorbita dejosita si despoziata de creditulu seu viitoriu, fara a fi asigurata macaru pentru ajutorulu momentanu. Oratorele nu primesce proiectulu. (Aplausu lungu si viu in stang'a)

Ministrulu financiaru Kerkapoly concede acést'a, inse unu imprumutu mai estinu nu s'a aflatu. Dealtmintrenea Horn a computatu procentuarea in modu prea esageratu, factic'a stare a intereselor aterna dela referintele aginlui. Horn a propusu imprumutarea pre $1\frac{1}{2}$ anu, inse nu se póte dá occasione mai buna in 5 ani spre a capeta bani mai estini? Horn dice ca economi'a rea duce la mai mari imprumuturi, trebuie inse se conceda si acea, ca o economi'a buna duce la imprumute mai estine. Prin imprumutulu din cestiune se introduce togm'a o economi'a buna in statu. Cu privire la starea rea financiale oratorele se provoca la cuprinsulu legiloru din 1868. Acolo e semnatura, alu cárei secerisiu e starea de adi. Drumuri ferate si iera drumuri ferate cu garantii de interese, cari adi apesa tier'a la pamentu. Relativu la cele $4\frac{1}{2}$ mil. jug. in honuri de statu computulu in doue privintie nu stá. O parte din acele bunuri e legata pentru scopuri anumite reali nealienabile si pretiulu acceptatu de consortiulu paduriloru confinari s'au imbiatu, dara nu s'a si platitu.

Aici se intrerumpe desbaterea prin nuntiulu adusu de Fr. Battyanyi dia cas'a magnatiloru asupr'a legei de complanare cu Croatia. Nuntiulu se acule decisiuniloru casei reprezentantiloru.

Baronulu P. Sennyey apuca cuventulu sub o atentione incordata a camerei: „Referintie familiarie me retienu dela votare, dara cá se nu fiu neintiesu dechiaru ca acceptezu proiectulu. Nime nu combate aceea ca amu incheiatu imprumutulu sub conditiuni forte grele, dara in decursulu desbaterei n'amu auditu unu contra-proiectu dela nimenea pentru unu imprumutu mai estinu. Déca e vorb'a de liquidarea unu computu implinitu, si de onorarea cuventulu si creditulu nationalu, atunci trebuie sa portámu cu demnitate acést'a greutate si se dámu consentimentulu la acést'a cu resignatiune. (Aplausu). Sa primimu imprumutu cá unu bilantiu nefavoritoriu alu economiei trecute ce sa incheia! (Larma in stang'a). Vorbindu adevverulu nu numai regimulu, ci noi toti portámu vin'a. (Contradicere in stang'a, aplausu in drept'a.)

Acést'a problema numai ne face insolventi, dara nu folosescu, pentru viitoriu trebuie luate mesuri radicali si in privintia acést'a sa o rompemu cu trecutulu. (Aplausu in stang'a).

Cu privire la viitoriu eu tienu de lipsa o cura radicale. (Apl. in stang'a). Sciu, cá tier'a cere detaliuri dela mine in respectulu acést'a. (Sensatiune.) Astadi inse voiu indicá numai directiunea. (Sa audimu!)

Nu negu aceea, ca noi prin o reforma de contributiune vomu poté inmolti intratele, dara dupa calamitatea abia trecuta anevoiu vomu poté ajunge la cale prin acést'a reforma. Reductiuni insemnate voru restabilí ecuilibrulu in bilantiu. De reductiunea aceloru erogatiuni, cari atingu intereselu vitali ale statulu nu póte fi vorb'a. Aici trebuie sa ceremu sacrificie dela natiune, dara spre scopulu acést'a trebuie sa demonstrámu natiunii ca acelea nu le vomu intrebuintia spre scopuri personali, ci spre acoperirea lipselor vitali, deci trebuie reorganizata administratiunea. Reductiunile ce le ceru eu le pretindu dela tote partidele. (Aplausu in drept'a, contradicere in stang'a). Nu sciu ce au se insemne cuventulu crutiare conservativa crutiare nationale (Ilaritate,) eu ceru crutiare patriotica. Devis'a acéstei crutiari e acea, pre carea eu bucurosu o primescu si o scriu pre drapelulu conservatismului si sum convinsu ca majoritatea natiunii e pentru conservatismu. (Sgomotosa contradicere in stang'a, lunga miscare.) Nu pentru mine, ci pentru acelu drapelu cascigu eu m'ajoritatea. Totusi eu tienu momentulu de seriosu si modulu si necesitatea curei de prea sánta, decátu sa intru in lupta cu acelu drapelu. (Aplausu.) Acelu drapelu l'asi plantá in

medilocuiu nostru cá simbolulu acelei concordii, pre langa care ne potemu întorce fara de a jertfi principiulu nostru. (Aplausu in drept'a, contradicere in stang'a). Eu dechiaru ca ajutorulu se póte dá numai pre cale constitutionale si parlamentaria. (Viú aplausu). De alta parte nu potu intrelasa observarea ca tempulu ne intetiesce. Déca vomu veni inca odata in alternativa, séu sa incheiamu atare imprumutu, séu sa jertfimu onóra natiunii, atunci e gat'a cu creditulu bá chiaru si cu consistintia Ungariei. (Aplause, miscare). Primescu proiectulu. (Aplausu in drept'a).

Dupa cuventarea lui Sennyey urmá o pauza lunga. Dupa acést'a Ernest Simonyi ia cuventulu pentru a respinge proiectulu. Elu dice, ca demultu a prorocitu, ca asiá se va intemplá. (Acéste cuvinte produsera risu). Antevorbitorii au ocolitu esponerea cenzelor, dara densulu le va spune, inse urmara numai recriminatiunile sele indatinat. Au accentuat, ca e gat'a a vota sumele cele mai mari pentru scopuri de cultura si cere dela Sennyey unu programu precisu.

Avisu

pentru proprietarii de realitati din scaunulu Sabinului.

Institutiunea prin carea se asigura, intaresce si cresce creditulu realu alu tieranului este fara nici unu dubiu cartea funduaria. — Lucrarile pentru acestu salutaru institutu, se pregatescu si in patri'a noastra cu mare intetie.

Potemu afirmá, ca in cea mai mare parte lucrările pregatitoare deja suntu finite si edicetele in parte si publicate.

In insemnatulu scaunu alu Sabinului, se incepu si se voru incepe dintro data in scaunulu intregu localisările parcelorulu in schitierea loru prin oficiali regii denumiti din partea inaltulu regimu spre acestu scopu fiindu ca subscribulu comisariu superioru preste putienu tempu, voiu sosi cu întregulu personalu incredintiatu supraveghierei mele din cauza ca lucrările pregatitoare pentru cart'a funduaria in scaunulu Cincului mare, fiindu-se in scurtu tempu se voru predá tribunalulu judecatorescu din Sighisior'a. —

In calitatea mea de comisariu superioru, fiindu de indelungatu tempu aplicatu in acestu oficiu, amu trebuitu se esperezu, ca poporulu preste totu, nu au imbratisiatu cu caldura convenita acést'a institutiune salutaru infiintanda, care singura este in stare a dá poporulu occasione de a scapa din ratiiele avariloru si anatocistiloru, cari spriginiti de lege numai conosciu mesur'a in luprea de interesu camete ori percente; ba sciu ca unii fara nici unu scrupulu, dau imprumuturi numai pre langa percentele de 2 cr. pre dl pre fiorinu va se dica pre langa percentele de 730 fl. pre anu dela o sutu fiorinu. —

Pre cându pre bas'a cartei funduaria odata stabilite, fia care proprietariu póte cu mai mare usurare si inlesnire pre langa chizasi'a reale séu hipoteca a contrage dela institutelu de creditu realu imprumuturi cu 8% pãna in 10% cu modalitatea replatirei in anuitati: unu lucru de totu folositoriu pentru poporulu nostru, ca altmintrenea proprietatea cea mai mare a tieraniloru póte usioru veni in man'a strainiloru, si camatarniciloru, si apoi in contr'a proletariatulu cu succesu nu ne vomu mai poté lopta.

Acéstea indigitari le amu facutu din acelu indemn cá sa se vedea, ca institutulu din cestiune este forte necesariu si forte salutaru pentru economii nostrii. —

Este dara de lipsa, cá economii séu agricultorii se fia cu cea mai mare bagare de séma, cá parcelele, ce le posedu cá proprietari adevverati, sa se introduca pre numele lor in cartea funduaria ceea ce numai asiá se póte face déca:

a) Fia-carele proprietariu de realitati provocatu de comisiunea localisatorie va aparé in fatia loculu si-si va numi desemná acolo parcelele de parcele, cá acelea sa se póta lua in registru s' inshitiá pre numele proprietariulu adevveratu. —

b) Totu cu acea ingrigire sa fia proprietariu la autenticările prescise a protocolulu in care se afla parcelele conscise, si pre acést'a numai dupa o stricta esaminare a cuprinsulu dela adevveratu lu va subscrie cu mana propria séu prin mandatori speciali, care protocolu apoi singuru va formá si prestá pre venitoriu garantia de a poté contrage imprumuturi sub acceptabile conditiuni. —

Nu potu face dara destulu de atenti pre proprietarii la acést'a precautiune, cá nu unii prin nepasare si negrigintia inrelasandu conscrierea adevverata a parcelorulu lor in registru cartiloru funduaria, reu sa se caiescu in urma si fara de a mai poté casciga proprietatea de mai natate, ca acell'a pre a cáru nume s'a introdusu in registru numai decátu o póte usioru dopa definitiv'a publicare acéstei instituti impoverá adoca a inseria adetorii pre realitati inshise pre numele lui; si apoi factiunlu posesoru si proprietariu la si u forte usioru póte remané tare pagabitu. —

Venerabilele consistorie archidiecezane din Sabinu si Blasiu, credemu, ca din acestu indemn, voru face pasii de lipsa cá reprezentantiele bisericesci din acestu scaunu sa se infatiosiedie prin ablegatii, curatorii séu episcopii bisericesci la localisarea portionei canonice, a averei immobile a bisericiei si scólei, donate prin crestini evlaviosi si aflatore in mare parte in factic'a folosire dara nu proprietae a pretilorungenti, cari in multe locuri póte din neconoscintia de dreptu, au inshisu realitati, care se afla numai in usufructulu densiloru pre numele „oficiloru parochiali si nu pre alu proprietaresei celei adevverate, pre alu „bisericiei“

... — Unu ce care póte pre venitoriu aduce suneste urmari si daune neraparabile pentru bisericile nostre. —

Pre venitoriu stabilindu-se cartea funduaria firescu numai acelea negociari cu privire la realitati, voru produce efectu juristicu, care si voru prenotá si intabulá in registru funduaria si cine nu va lucrá asiá va suferi usioru daune insemnate. —

Celu ce nu se va uitá in acéstea carti funduaria si totusi va face rogaciuni va portá singuru totu déun'a urmările negrigintiei sele conf. § - f u l u i 443 cod. civile. —

Cu referentia la fundulu regiu in specia este de a se considerá bine si acea impregiurare la scrierea parcelorulu in registru funduaria ca pãna in 1 Septembrie 1853 au domoitu legea statutara sasésca in urm'a cárei averea conjugiloru formase fara respectu la acuirarea ei, o m a s s a, o minune a averei, comunia bonorum, din care compete barbatulu doue tertialitati, si muierei o tertialitate cá proprietate. —

Acést'a lege pentru casatoriile inite inainte de 1 Septembrie 1853, nu este alterata prin noulu codice civile, si prin urmare la inshierea parcelorulu casatoriloru dopa tierrea legei statutarie, in registru funduaria trebuie, sa se constateze acést'a impregiurare, cá titularile de dreptu sa se póta corectu suscipe in protocolulu funduaria. —

Dela prima Septembrie 1853 incóce, servescu pentru casatoriile incheiate, de norma positiva cod. civile (de cum-va nu-su facute contractele matrimoniali in privintia averei), pre bas'a cárbu'a, fiacare conjugé remáne proprietariu nedispútaveru a realitatiloru aduse in casatoria si prin urmare in casulu acést'a, fiescu-care conjugé, capeta unu nou protocolu pentru acéstea realitati. —

Nici acést'a impregiurare nu se prefinescu dopa cuviintia, cáci femeile acároru barbati inca posedu realitat, nu se intereséza mai departe, ci concredu barbatiloru intrég'a afacere cari in cele mai multe casuri si inshiu si realitatiile socioloru lor pre numele lor singuru, pre cându apoi muieri'a nu póte posedu protocolulu deosebítu si-si perde proprietatea avuta. —

Urmările acestoru impregiurari relevanti de mine sulevate suntu grave si cu mare dauna impreunata si din acést'a pricina m'amu vedutu silitu subscribulu ale aduce la conosciintia on. publica si anume a acelu'a din scaunulu Sabinulu spre sciintia si spre tiare.

Cincu-mare in 21 Nov. 1873.

Eugeniu B o r d e a n ,
com. sup. la cartile funduaria.

T u r c h e s i u 10/32 Novembre 1873.

Onorabil'a redactiune a diurnalulu nostru nationalu „Telegrafulu Romanu“ este rogata a publica urmatória;

Convocare:

Presidiulu sectionei, centrali si alu adunárei generali a reuniunii invetiatoresci „Georgiu Lazaru“ conformu statutorulu sele si decisiuniloru luate in procesulu verbale din ultim'a adunare generale — c o n v o c a prin acést'a pre membrii reuniunii la o adunare generale extraordinaria in urbea, Fagarasiu, pre dia de sántulu Andreiu dia anulu acést'a!

